

Friskolan Metis, Lärocentrum i Skara
ekonomiska förening
dan.jakobsson@friskolanmetis.se

2024-05-03

1 (22)

Dnr SI 2023:9976

Beslut

efter planerad kvalitetsgranskning vid Friskolan
Metis i Skara kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Friskolan Metis avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen samt av skollagens bestämmelser om huvudmannens styrning och stöd.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden samt huvudmannens styrning och stöd inom det femte området. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Friskolan Metis i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med personalen följa upp elevernas kunskapsresultat på grupp- och skolnivå och analysera dessa i relation till undervisningens genomförande och lärarnas förutsättningar.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn och lärarna behöver tillsammans utveckla undervisningen så att lärarna bedriver en strukturerad undervisning där det också är tydligt för eleverna hur olika arbetsmoment hör ihop samt att eleverna förstår syfte och mål med de aktiviteter som sker i undervisningen.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar för att eleverna ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla arbetet med att skapa samsyn och gemensamma förhållningssätt i arbetet med studiero på skolan.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ge alla lärare förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar och betyg.

Huvudmannens styrning och stöd

Huvudmannen stödjer i flera delar skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver kritiskt granska och göra självständiga bedömningar av utbildningens kvalitet i syfte att identifiera framgångsfaktorer och utvecklingsbehov.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **20 november 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till, Box 330, 581 03 Linköping Skolinspektionen. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2023:9976) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-6 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn på Friskolan Metis leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Ledning och organisation

Rektorn skapar till viss del förutsättningar för lärarna att samverka med varandra. Av intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsans personal samt av inkommen dokumentation framgår att det finns flera mötesforum på skolenheten, exempelvis arbetslagsmöten samt möten där ett kollegialt lärande bedrivs. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn styr vissa av mötena och deltar i flera av dem. Arbetslagsmötena organiseras dock av arbetslagsledarna men det varierar i vilken utsträckning dessa möten organiseras för att omfatta samverkan om undervisning. Vidare framkommer olika bilder av huruvida ämnesslagen träffas på regelbunden basis. Till exempel beskriver en av de intervjuade lärargrupperna att sådana möten endast har skett sporadiskt under läsåret och att ämnessamverkan oftast sker i mindre lärargrupper på deras eget initiativ. Rektorn leder ändå ett kollegialt lärande på skolan. Av intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsans personal samt av inkommen dokumentation framgår att det på skolenheten bedrivs ett kollegialt lärande som ger avtryck i undervisningen. Rektorn uppger att det är skolenhetens ledningsgrupp som styr och leder det arbetet. Innevarande läsår bedrivs ett lärande kring metoder för elevbemö-

tande som initierats utifrån behov av en samsyn kring elever med utmanande beteende. Ett annat kollegialt lärande som bedrivs fortlöpande är elevernas kooperativa lärande. Av intervjuer med lärarna framgår dock att det kooperativa lärandet som metod används i olika utsträckning på de olika stadierna.

Skolan har gemensamma arbets- och förhållningssätt som är kända av personalen, men det varierar i vilken utsträckning de efterlevs. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det finns gemensamma rutiner för arbetet med särskilt stöd, åtgärdsprogram, frånvarorapportering, gemensamma ordningsregler och en gemensam överenskommelse kring lektionsstruktur. Till exempel förekommer att lärare inte efterlever överenskomna ordningsregler. Granskningen visar vidare att det stöd som obehöriga lärare får gällande planering och bedömning inte sker på uppdrag av och med en tydlig styrning från rektorn. Det framkommer visserligen vid intervjuer med rektorn och lärarna att obehöriga lärare får stöd av behöriga lärare eller av obehöriga lärare som har varit anställda på skolenheten under en längre tid, men att det sker informellt och på lärarnas initiativ.

Jämställdhetsarbetet

Rektorn leder och styr skolans jämställdhetsarbete i begränsad omfattning. Av intervju med rektorn framgår att elevernas kunskapsresultat samt trygghetsenkäten följs upp med avseende på kön. Rektorn uppger dock att hen ännu inte har dragit några slutsatser kring resultaten. Av intervjuer med rektorn, lärarna och representanterna för elevhälsan framgår vidare att det inte i övrigt pågår ett jämställdhetsarbete på skolan.

Uppföljning och analys

Rektorn följer till viss del upp undervisningens kvalitet. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn ofta gör kortare observationer av undervisningen med fokus på studiero samt hur elevgruppen fungerar. Rektorn beskriver att hen under de månader som hen varit i tjänst främst varit ute i verksamheten för att träffa eleverna och personalen. Observationerna har därför inte haft undervisningens kvalitet i fokus. Lärarna uppger att samtal med rektorn om undervisningen emellanåt sker på arbetslagsmöten samt vid informella samtal i vardagen. Rektorn har ännu inte hunnit genomföra några medarbetarsamtal, men planerar för att genomföra dessa under vårterminen. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår vidare att rektorn inte på ett strukturerat sätt följer upp att värdegrundsuppdraget omsätts i undervisningen. Däremot deltar rektorn aktivt i klasser där ett riktat värdegrundsarbete pågår för att komma tillrätta med exempelvis konflikter och dåligt språkbruk och följer i detta sammanhang upp arbetet. I övrigt uppger rektorn att värdegrundsfrågor är en del av vissa

teman och projekt samt ett naturligt inslag i vissa ämnen. Vidare visar granskningen att rektorn i viss mån följer upp lärarnas förutsättningar att bedriva sitt arbete. Av intervjuer med både rektorn och lärarna framgår att rektorn låtit dem beställa läromedel inom ramen för stadsbidraget samt genomföra fortbildningar som lärarna själva haft önskemål om. Rektorn ger lärare som ännu inte är legitimerade förutsättningar att slutföra sina lärarutbildningar.

Rektorn följer till viss del upp skolenhetens kunskapsresultat, men en analys av vad som påverkar och orsakar resultaten saknas. Av granskningen framgår olika bilder av hur elevernas kunskapsresultat följs upp och analyseras på skolan. Inkommen dokumentation visar att rektorn gör vissa sammanställningar av kunskapsresultat som omfattar årskurs 1, 3, 6 och 9. Rektorn beskriver också att hen hittills följt upp elevernas resultat i alla ämnen och årskurser. Både elevhälsan och lärarna beskriver emellertid att kunskapsresultat främst följs upp på individnivå och att de inte är involverade i någon strukturerad och systematisk uppföljning av kunskapsresultaten. Granskningen visar vidare att en strukturerad och gemensam analys av kunskapsresultaten saknas. Rektorn uppger att hen till viss del på egen hand har analyserat några kunskapsresultat, exempelvis i ämnet matematik. Hen har dock ännu inte involverat personalen i analysarbetet, men planerar att göra det under kommande juni-dagar.

Även om uppföljning och analys av skolans samlade resultat är begränsad beslutar rektorn om utvecklingsåtgärder samt fördelar resurser. Av intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsans personal framgår att resursfördelningen av skolans personella resurser i första hand genomförs av specialpedagogen. Rektorn uppger att hen godkänner de förslag som specialpedagogen och lärare ger utifrån elevernas behov. Vidare uppger en representant för elevhälsan att resurserna fördelas inför varje nytt läsår men även fortloppande under läsåret vid behov som uppstår. Av intervjuer med lärarna och elevhälsans personal framgår att skolenhetens specialpedagog tillsammans med lärarna regelbundet följer upp resursfördelningen vid arbetslagsmöten samt vid elevhälsoteamets möten. Rektorn tar del av den uppföljningen vid de möten som hen deltar på. Vidare framgår av intervju med rektorn att den insats inom ramen för det kollegiala lärandet, som handlar om en samsyn och en metod kring elevbemötande, är ett resultat av en behovsanalys för att få konkreta verktyg i att möta utmanande elever.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med personalen följa upp elevernas kunskapsresultat på grupp- och skolnivå och analysera dessa i relation till undervisningens genomförande och lärarnas förutsättningar.

Skolinspektionen bedömer att det saknas tillräcklig bredd i uppföljningen av elevernas kunskapsresultat samt en analys av vad resultaten beror på. Det minskar rektorns möjlighet att fatta beslut om behovsanpassade åtgärder.

Enligt 4 kap. 4 § skollagen har rektorn ansvar för att på skolenhetsnivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Av Skolverkets allmänna råd med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98, s. 26) framgår att rektorn bör sammanställa resultat och se till att det finns underlag som visar hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkar måluppfyllelsen. Vidare framgår (s. 31-32) att rektorn tillsammans med personalen och utifrån resultatuppföljningen bör analysera vad i skolenhetens verksamhet som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen. Det framhålls att det är viktigt att rektorn analyserar orsakerna till skillnader i måluppfyllelse mellan olika grupper och klasser eller mellan olika ämnen och målområden i läroplanerna. Tillsammans med personalen kan olika förklaringar till enhetens resultat diskuteras och analyseras i förhållande till de nationella målen. Det kan exempelvis handla om vilken betydelse olika arbetsformer och arbetssätt har för måluppfyllelsen, hur undervisningstiden utnyttjas, hur personalens kompetens, värderingar, förhållningssätt och arbetssätt påverkar elevernas möjligheter att nå kunskapsmålen. Rektorn bör utifrån analysen identifiera utvecklingsområden tillsammans med personalen och därefter besluta vilka insatser som ska genomföras.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn följer upp och analyserar elevernas kunskapsresultat på grupp-, klass- och skolenivå i alla ämnen. Det är också viktigt att rektorn följer upp och analyserar resultat utifrån kön. Tillsammans med lärarna och elevhälsans personal behöver rektorn identifiera möjliga orsaker till vad både höga och låga kunskapsresultat beror på samt vad problem eller styrkor i undervisningen beror på. Det är också viktigt att förklaringar till vad som orsakar kunskapsresultaten också kopplas till hur undervisningen genomförs i olika ämnen och de förutsättningar lärarna har för att bedriva sin undervisning.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Variation och aktiv lärarstöd

Lärarna varierar till övervägande del arbetssätt och arbetsformer i undervisningen och ger eleverna ett aktivt lärarstöd. Såväl intervjuer med lärare och elever som lektionsobservationer visar att lärarna använder olika sätt och former i lektionsarbetet. Eleverna uppger att lektionerna oftast inleds med en genomgång och att de sedan antingen arbetar enskilt, i par eller i grupp med olika uppgifter. Av till exempel lektionsobservationer på låg- och mellanstadiet framgår att lärarna låter eleverna arbeta på olika sätt, exempelvis genom att arbeta praktiskt med att bygga broar samt använda digitala hjälpmedel för att lära sig Europas länder. Dock visar lektionsobservationer och intervju med elever på högstadiet att undervisningen i vissa ämnen oftast har samma struktur med gemensam genomgång och därefter enskilt arbete i lärobok med att lösa uppgifter och svara på frågor. Eleverna uppger att undervisningen i flera ämnen alltid är uppbyggd på samma sätt vilket leder till att eleverna har svårt att bibehålla sitt engagemang genom hela lektionen. Granskningen visar vidare att lärarna försäkrar sig om att eleverna förstår vad de ska göra och att de kommer igång med arbetet. Lärarna uppger att de vet vilka elever som behöver starthjälp, ett kontinuerligt stöd samt ytterligare förklaringar, och att de diskuterar sådant på arbetslagsmöten. Lärarna använder också kooperativa strukturer där eleverna stödjer varandra. Lärarna på högstadiet uppger dock att de emellanåt inte hinner med att bistå alla elever under en lektion.

Motivation och anpassningar utifrån elevers behov och förutsättningar

I undervisningen finns inslag som stärker elevernas självförtroende och motivation. Av lektionsobservationer och intervjuer med lärarna framgår att lärarna på olika sätt visar att de har höga förväntningar på eleverna. I undervisningen uppmuntrar och berömmar lärarna eleverna samt hjälper dem att få syn på sina egna framsteg. Genom planeringsböckerna, vilka finns på alla stadier och där eleverna bland annat anger sina veckomål, uttrycker lärarna att de har höga förväntningar på att eleverna ska nå sina mål.

För att motivera eleverna uppger lärarna att de använder sig av riktiga mottagare. Exempelvis redovisar eleverna alltid sina slutprodukter i tema och projekt för sina vårdnadshavare. Även eleverna på låg- och mellanstadiet beskriver att lärarna är bra på att uppmuntra dem och berätta för dem att de kommer att klara en uppgift. Eleverna på högstadiet ger dock en annan bild. De beskriver att det enbart finns ett fåtal lärare som visar att de tror på elevernas förmåga till lärande.

Granskningen visar vidare att undervisningen anpassas till aktuell elevgrupp, men att det framkommer olika bilder kring huruvida eleverna får utmaningar på sin respektive kunskapsnivå. Av intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsans personal framgår att eleverna får de anpassningar och det stöd de behöver. Lärarna ger flera exempel på det, till exempel individualiserade planer i elevernas planeringsböcker och uppgifter med olika svårighetsgrad. Lärarna samverkar också med specialpedagogen i arbetet med anpassningar av undervisningen. Däremot framkommer att det varierar huruvida elever som har kommit långt i sin kunskapsutveckling stimuleras och utmanas i undervisningen. Även om det framgår av intervju med lärarna att elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling får möjlighet att bland annat arbeta med fördjupande uppgifter och material i det som kallas för tema och projekt, beskriver både lärarna och elevhälsans personal att de skulle vilja utveckla det här arbetet och att det skulle finnas med rutinmässigt i deras planeringar. Av intervjuer med eleverna framgår att eleverna inte arbetar med differentierade uppgifter och att när de snabbt blir färdiga med en uppgift, får arbeta med sådant som de inte är klara med i något annat ämne.

Elevers delaktighet i sitt eget lärande och inflytande över undervisningen

Granskningen visar att eleverna får möjlighet att diskutera frågor utan ett givet svar samt ges möjlighet att reflektera över och ta ansvar för sitt lärande. Samtliga intervjuer och lektionsobservationer ger en samstämmig bild av att eleverna med olika metoder reflekterar kring olika frågeställningar. Exempelvis använder lärarna olika metoder där alla elever måste bidra med en synpunkt och diskussioner genomförs både i par och i grupp. Eleverna får också möjlighet att reflektera och ta ansvar för sitt lärande genom att en gång i veckan på mentorstid skriva ned sina reflektioner kring vad de har arbetat med, vad de har lärt sig samt vad de vill lära sig mer om. Ett annat tillfälle när eleverna tar ansvar för sitt eget lärande är när de arbetar med tema och projekt och de mot slutet av perioden väljer fördjupningsområde samt hur det ska redovisas. Vid intervjuer med lärarna och rektorn framkommer att eleverna får arbeta med inlärningsstrategier och studieteknik. Lärarna uppger att eleverna får träna på olika strategier genom att till exempel göra tankekartor eller använda konkret material i ämnet matematik. Rektorn uppger att läsåret för högstadieeleverna inleds med intensivträning i studieteknik då de under två veckor arbetar med olika inlärningsstrategier i

alla ämnen. Eleverna på de olika stadierna ger olika bilder av hur och när de arbetar med studieteknik.

Eleverna har vissa möjligheter att utöva inflytande över undervisningen, men det skiljer sig åt mellan stadierna. Av intervjuer med lärare och elever på högstadiet framgår att elevernas möjligheter att påverka undervisningen är begränsad, och handlar om påverkan av arbetsformer snarare än innehåll förutom när eleverna arbetar i projekt. Däremot har eleverna i låg- och mellanstadiet inflytande över lektioners innehåll efter ålder och mognad. Exempelvis får elever påverka innehållet i ett tema eller i ett arbetsområde. Av intervjuer med rektorn, lärarna och eleverna framgår delvis olika bilder av på vilket sätt och hur ofta lärarna utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna. Rektorn och lärarna uppger att utvärderingar bland annat förekommer på mentorstid när eleverna reflekterar över veckan och emellanåt i slutet av en lektion. Samtidigt uppger eleverna i alla stadier att de sällan eller aldrig utvärderar undervisningen och att de inte har vetskap om att undervisningen har förändrats efter deras synpunkter.

Målfokus och struktur

Undervisningen är i vissa delar strukturerad och målfokuserad, men det varierar mellan stadier och ämnen hur väl det fungerar. Av intervjuer med lärare och elever samt lektionsobservationer framgår att eleverna på låg- och mellanstadiet i de flesta ämnen får information om lektionsinnehåll samt ett arbetsområdes syfte och mål. Det finns en lektionsstruktur på tavlan och i elevernas planeringsböcker anges syfte och mål med ord som passar elevernas ålder och mognad. För eleverna på högstadiet framgår av både lärar- och elevintervjuer samt lektionsobservationer att det inte alltid är tydligt för eleverna vad de ska arbeta med och vad arbetsuppgiftens syfte och mål är. Enligt intervju med lärare är anledningen till det att lärare inte följer den gemensamma policyn om lektionsstruktur och pedagogiska planeringar. Eleverna på alla tre stadierna uppger att syfte och mål är särskilt otydligt för dem under de lektionspass som namnges tema och projekt. Granskningen visar vidare att det varierar mellan stadier och ämnen huruvida undervisningen innehåller en intresseväckande inledning, ett logiskt flöde samt ett sammanfattande avslut. Av lektionsobservationer framgår att lektionerna där eleverna har tema och projekt till viss del saknar genomgångar och inslag som ger eleverna ett sammanhang samt ett syfte med olika arbetsmoment.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn och lärarna behöver tillsammans utveckla undervisningen så att lärarna bedriver en strukturerad undervisning där det också är tydligt för eleverna hur olika arbetsmoment hör ihop samt att eleverna förstår syfte och mål med de aktiviteter som sker i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer att det varierar i vilken grad lärarna skapar struktur och sammanhang i undervisningen. Det finns också undervisning där syfte och mål med olika lektionsaktiviteter inte framgår tydligt för eleverna, främst de lektioner som benämns som tema och projekt. En undervisning som är tydligt strukturerad bidrar till att eleverna uppfattar undervisningen som meningsfull.

Enligt 5 kap. 2 § skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärarna utvecklar arbetet med att tydliggöra syftet med undervisningen och lektionernas innehåll för eleverna. Detta kan ske på olika sätt och i olika former beroende på hur olika elevgrupper förutsättningar och behov ser ut, men det är viktigt att lärarna på ett för eleverna lättförståeligt sätt kan förmedla vad eleverna ska lära sig under lektionen och vad de olika aktiviteterna syftar till. En viktig del i en undervisning som är välstrukturerad och organiserad är också att läraren ger lektionerna en struktur som innefattar introduktion, genomförande och en uppföljande avslutning. Någon form av introduktion inför varje lektionsstart behövs för att tydliggöra för eleverna vad de ska förväntas lära sig under lektionen samt kan underlätta för dem att bli motiverade att arbeta under lektionen. På motsvarande sätt behöver lektioner få en avslutning. Syftet med avslutningen är att läraren sammanfattar undervisningens olika delar och relaterar eller återknyter till syftet med lektionen/arbetsområdet för att innehållet ska uppfattas som meningsfullt för eleverna och för att eleverna ska vara medvetna om var de befinner sig i sitt lärande. Mot bakgrund av att andel undervisande personal med lärarlegitimation är låg, är det särskilt angeläget att ett utvecklingsarbete påbörjas.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar för att eleverna ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero, men utvecklingsområden finns.

Trygghet

Det finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolenheten. Av inkommen dokumentation och samtliga intervjuer framgår flera exempel på ett främjande och förebyggande trygghetsarbete. Exempelvis bedrivs från och med det aktuella läsåret ett utvecklingsarbete kring ett gemensamt förhållningssätt för elevbemötande och en trygghetsgrupp har startats på skolenheten. Det finns också ett schema för rastvärdar på låg- och mellanstadiet och rastaktiviteter inomhus för eleverna på högstadiet. Vidare genomför skolenheten ett gemensamt läger i årskurs 7 för att eleverna ska lära känna varandra. Det framgår vidare av intervjuer med rektorn och lärarna att det finns rutiner för hur personalen ska agera vid kränkande behandling samt en gemensam modell för konflikthantering som lärarna följer. Elevernas utsagor kring huruvida personalen agerar vid kränkningar och att åtgärder vidtas skiljer sig dock åt mellan stadierna. Eleverna på låg- och mellanstadiet uppger att lärarna agerar vid kränkande behandling, exempelvis genom samtal med berörda elever, medan eleverna på högstadiet uppger att det förekommer kränkningar då lärarna inte gör tillräckligt.

Elevernas upplevelse av trygghet följs upp regelbundet och på flera sätt, och åtgärder vidtas utifrån vad kartläggningen visar. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att trygghetsgruppen genomför en trivselenkät två gånger per läsår och låter eleverna identifiera vilka platser på skolan som är otrygga. Trygghetsfrågor tas även upp under klassrådstitid samt i dialog med vårdnadshavare. Av intervjuer med rektorn och elevhälsans personal framgår vidare att eleverna tar del av trivselenkätens resultat vid skolenhetens trivselsemöten. Det har också vidtagits åtgärder i miljöer där eleverna har upplevt otrygghet. Rektorn uppger exempelvis att de ökat vuxennärvaron och arbetat med relationer för att få en lugnare matsalsmiljö på högstadiet, och att det är en insats som har gett effekt.

Studiero

Det finns i vissa delar ett samlat arbete på skolan för att skapa studiero. Av intervjuer med rektorn och elevhälsans personal framgår att elevernas upplevelse av studiero undersöks i trivselenkäter samt under klassrådstitid. Vidare framgår att det förebyggande arbete som specifikt riktas mot studiero innefattar det aktuella läsårets utvecklingsarbete kring elevbemötande samt en överenskommelse som ger lektionerna en förutsägbar struktur. Dock framgår av intervjuer med lärarna att det varierar mellan lärarna huruvida de följer gemensamma överenskommelser. Exempelvis efterlever

inte alla lärare överenskommelsen om gemensam lektionsstruktur samt skolenhetens ordningsregler. Lärarna beskriver också att de inte har ett gemensamt arbete för att främja och åtgärda studiero. Eleverna beskriver att arbetsmiljön på lektionerna kan vara sådan att det blir svårare för eleverna att ägna sig åt skolarbetet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla arbetet med att skapa samsyn och gemensamma förhållningssätt i arbetet med studiero på skolan.

Skolinspektionen bedömer att det saknas en samsyn och gemensamma förhållningssätt för att främja och åtgärda studiero samt att stadierna har kommit olika långt i det arbetet. Därmed finns en risk att inte alla elever får möjlighet att arbeta ostört på lektionerna.

Av skollagens 5 kap. 3 § framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där undervisningen präglas av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen.

Av Lgr 22 avsnitt 2.8, Rektorns ansvar, framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 319-320) betonas att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en stimulerande lärandemiljö. En viktig grund för att åstadkomma studiero i skolan är en aktiv dialog mellan elever och lärare eller annan personal och även med elevens vårdnadshavare om de gemensamma värdena som ska gälla. Vidare framgår att det förebyggande arbetet är centralt. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet är grunden för en utvecklande studiemiljö. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa studiero i skolan.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att tillsammans med lärarna och eleverna diskuterar vad som kännetecknar god studiero och vilka faktorer som är betydelsefulla för att eleverna ska kunna koncentrera sig på undervisningen. Det kan med fördel ingå i utvecklingsarbetet som redan bedrivs på skolan om en samsyn kring elevbemötande. Gemensamma förhållnings- och tillvägagångssätt bidrar till att lärarna kan hantera uppkomna situationer på likartat sätt. När det finns en gemensam linje i lärarnas tolerans för olika beteenden och vilka konsekvenser störande moment ger,

skapar det en förutsägbarhet och trygghet i elevernas skoldag.¹ Eftersom genomförandet av undervisningen i hög grad påverkar studieron, är också arbetet med strukturerad undervisning en del i att förbättra studieron på skolan.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömningar och betyg ges i låg utsträckning.

Analys av lärarnas bedömningar och betygssättning

Rektorn följer inte upp och analyserar likvärdigheten i lärarnas bedömning och betygssättning. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att rektorn på grund av kort tjänstgöringstid ännu inte hunnit med att följa upp och analysera lärarnas bedömningar och betygssättning. Rektorn uppger att en sådan uppföljning och analys inte heller gjordes av tidigare rektorn under läsåret 2022/2023. Av intervju med lärarna på högstadiet framkommer att de i något enstaka ämne på egen hand noterat omotiverade avvikelser i betygssättningen vilket lett till diskussioner i ämnesgruppen kring hur betygskriterierna ska tolkas. I övrigt har ingen uppföljning och analys av skillnader mellan lärarnas bedömningar och betygssättning gjorts.

Kvalitetssäkring av bedömningar och betyg

Rektorn ger inte lärarna tillräckliga förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar och sin betygssättning. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det pågår gemensamt arbete avseende bedömning av de nationella proven. Lärarna sambedömer proven tillsammans med andra skolor i friskolenätverket. De skriftliga nationella proven avidentifieras och alla delar rättas gemensamt, och sambedömning av de

¹ Skolinspektionen (2020). *Skolors arbete med trygghet och studiero. En tematisk analys utifrån beslut fattade inom regelbunden kvalitetsgranskning 2018-2019.*

muntliga nationella proven genomfördes under höstterminen. Lärarna uppger att de också använder Skolverkets bedömningsstöd i de ämnen som inte har nationella prov. Rektorn uppger dock att hens insyn i hur och när lärarna använder Skolverkets bedömningsstöd är begränsad. Vidare framgår av intervju med rektorn att det finns avsatt tid för lärarna att diskutera bedömning och betygssättning bland annat i samband med varje terminsslut och på ämnes- och arbetslagstid, och lärarna på låg- och mellanstadiet uppger att de för kontinuerliga samtal om bedömning. Lärarna på högstadiet uppger dock att det utöver de tillfällen då nationella proven sambedöms inte finns någon annan specifik tid avsatt till sambedömning. Av intervju med lärarna framgår vidare att den tid som eventuellt avsätts till kvalitetssäkringsarbete under bland annat ämneslags- och arbetslagstid varken är styrd eller organiserad från rektorns håll samt att rektorn inte följer upp hur lärarna kvalitetssäkrar bedömningar och betyg. Det finns också lärare på skolenheten som är ensamma om att undervisa i sitt ämne. Vad gäller obehöriga lärare uppger rektorn och lärarna att dessa i vissa fall får stöd av andra lärare som är behöriga men att rektorn inte närmare styr det arbetet. Det förekommer också att obehöriga lärare, som varit anställda under en längre tid på skolenheten, ger nyanställda obehöriga lärare stöd.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ge alla lärare förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar och betyg.

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte ger lärarna tillräckliga förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar och sin betygssättning. Granskningen visar att det förekommer att lärare sambedömer och använder vissa andra metoder i sin kvalitetssäkring men att det till viss del saknas en organisering och styrning av lärarnas samverkan i bedömningsarbetet.

Av 1 kap. 9 § skollagen framgår att utbildningen ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas.

I Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2022:417, s. 18) med kommentarer om betyg och prövning, framgår bland annat att läraren bör tillsammans med andra lärare skapa en samsyn om hur betygsunderlag kan analyseras och värderas vid betygssättningen. Rektorn bör bland annat skapa förutsättningar för att främja lärarnas arbete med rättvisande och likvärdiga betyg, samt säkerställa att lärare vid behov får kompetensutveckling om betyg och betygssättning, och särskilt beakta behovet hos de lärare som inte är

legitimerade. Vidare framgår (s. 23) om betyg att rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevers kunskaper vid betygssättning, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer. Det framgår även att huvudmannen kan behöva bistå med att organisera arbetet mellan skolenheter om lärare saknar ämneskollegor inom skolenheten. Detta kan ske genom att skapa mötesplatser, såväl fysiska som digitala.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att utveckla arbetet för likvärdig bedömning och betygssättning genom att ge samtliga lärare förutsättningar att kvalitetssäkra bedömningar och betyg i samtliga ämnen. Vidare bör rektorn planera för vilken styrning och ledning som behövs för arbetet, hur organisationen behöver vara utformad för att stödja arbetet samt hur en uppföljning av arbetet kommer att genomföras. Arbetet med att kvalitetssäkra bedömningar och betygssättning kan med fördel genomföras inom ramen för det arbete som skolenheten redan har påbörjat tillsammans med andra friskolor.

Huvudmannens styrning och stöd

Författningsstöd

2 kap. 2, 8 a, 13, 18 och 34–35 §§, 4 kap. 7–8 §§ skollagen

3 kap. 1 och 4 §§, 5 kap. 1 § kommunallagen

Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen styr och stödjer i flera delar skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Självständig aktör, roller och ansvarsfördelning

Huvudmannen gör i begränsad omfattning självständiga bedömningar av verksamhetens kvalitet och målpuppfyllelse. Av intervju med huvudmannens representant framgår visserligen att hen tar del av en kvalitetsutvärdering, som lärarna och rektorn genomför vid läsårsslut, samt av elevernas betyg. Huvudmannen beskriver också att viss analys görs i dialog med rektorn. Av granskningen framgår dock att huvudmannens egna kritiska granskning av rektorns kvalitetsarbete är begränsad. Av intervju med huvudmannens representant framkommer bland annat att hen inte tagit del av den kvalitetsutvärdering som gjordes vårterminen 2023. Av intervjuer med rektorn och huvudmannens representant framgår dessutom olika bilder av huruvida huvudmannen tar del av trygghetsenkätens resultat. I och med att uppföljning och

analys på skolenhetsnivå är begränsad saknar också huvudmannen ett tillräckligt underlag för att kritiskt kunna granska verksamheten. Granskningen visar vidare att det finns en styrkedja som är känd såväl inom huvudmannens som inom skolenhetens organisation. Av inkommen dokumentation samt av intervjuer med rektorn, lärarna och huvudmannens representant framgår att roller och ansvarsfördelning är tydligt beskrivna. Exempelvis framgår det att rektorn har ansvar för den dagliga skolverksamheten och huvudmannen för skolenhetens ekonomi.

Oberoende aktör vid klagomål och kränkingsanmälningar

Huvudmannen utreder ärenden avseende såväl klagomål som anmälningar om kränkande behandling, men det finns risk att kränkningar reds ut av personal och vårdnadshavare utan att huvudmannen får kännedom om dessa. Av intervjuer med rektorn och huvudmannens representanter framgår att såväl kränkings- som klagomålsärenden är en punkt på styrelsens mötesagenda och att huvudmannen gör utredningar oberoende av rektorn. Av intervju med huvudmannens representant framgår dock att information till elever och vårdnadshavare om skolans rutiner till viss del är otydliga. Det framgår att det går att vända sig direkt till huvudmannen med klagomål och anmälningar om kränkande behandling och att rutinerna finns på skolans hemsida, men det är endast vårdnadshavarna och inte eleverna som informeras om dessa och enbart vid två tillfällen, när eleverna börjar förskoleklass och årskurs 7. Det framgår också av granskningen att det kan förekomma att kränkningar inte anmäls till huvudmannen. Det är få kränkningar som har anmälts till huvudmannen de senaste åren. Enligt huvudmannen kan en förklaring vara att i och med att personalen träffar vårdnadshavare frekvent så reds ärenden ut innan de går till anmälningar.

Behovsanpassat stöd till rektorn

Huvudmannen ger rektorn ett behovsanpassat stöd. Av intervjuer med rektorn och representanten för huvudmannen samt av inkommen dokumentation framgår att huvudmannens representant, tillika styrelsens ordförande, utgör rektorns närmaste stöd. Både rektorn och huvudmannens representant uppger att de träffas en gång i veckan samt att de nästan dagligen har telefonkontakt. Det stöd som ges, ges på initiativ både från huvudmannen och från rektorn. Huvudmannen ger rektorn stöd i samband med obekväma samtal eller beslut, exempelvis vid personalnedskärningar. Vidare framgår av intervjuer med rektorn och huvudmannens representant att de båda ges kontinuerlig handledning i ledarskap av en extern aktör.

Långsiktighet och systematik avseende förutsättningar för god undervisning

Huvudmannen tar till delar ansvar för att det finns en långsiktighet och systematik i arbetet med att skapa förutsättningar för att bedriva undervisningen på skolenheten. Av inkommen dokumentation samt av intervju med huvudmannens representant framgår att lärarbehörigheten på skolenheten är låg. Enligt huvudmannens representant får obehöriga lärare förutsättningar i form av tid att färdigställa sin utbildning och att hen aktivt försöker rekrytera behöriga lärare. Emellertid har inte huvudmannen följt upp hur undervisningens kvalitet påverkas av lärarnas bristande behörighet eller hur lärarnas kompetensutveckling relaterar till skolverksamhetens behov. Vidare visar granskningen att det finns goda förutsättningar att bedriva undervisningen i form av god tillgång till läromedel, teknisk utrustning samt ändamålsenliga lokaler. Till exempel har det nyligen beställts läromedel inom ramen för stadsbidraget, eleverna har tillgång till digitala hjälpmedel och klassrummen är utrustade med interaktiva tavlor.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver kritiskt granska och göra självständiga bedömningar av utbildningens kvalitet i syfte att identifiera framgångsfaktorer och utvecklingsbehov.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen inte gör självständiga bedömningar om verksamheten. Avsaknad av tillräcklig uppföljning och analys av resultat på skolenhetsnivå leder till att även huvudmannen saknar tillräckligt underlag för att kritiskt kunna granska relevansen i de utvecklingsåtgärder rektorn beslutar om.

Av 4 kap. 3 § skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet, på huvudmannanivå, systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98, s. 15) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår att huvudmannen bör skapa rutiner för hur kvalitetsarbetet ska bedrivas på huvudmannanivå och för hur enheternas kvalitetsarbete ska tas tillvara samt se till att styrning, ledning och uppföljningssystem stödjer kvalitetsarbetet på såväl huvudmanna- som enhetsnivå.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen självständigt analyserar utbildningens resultat, kvalitet och måluppfyllelse vad gäller nationella mål och likvärdighet. Utifrån slutsatserna av huvudmannens analys kan huvudmannen förhålla sig självständigt till och kritiskt granska de bedömningar som rektorn gör inom det systematiska kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå. Även om en huvudman med endast en skolenhet kan bedriva sitt kvalitetsarbete i ett sammanhang med verksamheten, framgår av skollagen att varje huvudman på ett systematiskt sätt ska följa upp, analysera resultaten och utveckla verksamheten. Utifrån den låga andelen lärare med legitimation är det också särskilt viktigt att huvudmannen skaffar sig en tydlig bild av undervisningens kvalitet och hur den påverkar elevernas kunskapsresultat.

På Skolinspektionens vägnar

X Anders Berggren

Beslutsfattare
Signerat av: Anders Berggren

X Helena Forsberg

Föredragande
Signerat av: Helena Forsberg

I handläggningen av ärendet har även Mats Pellbring medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 8 lektionsobservationer.
- 2 gruppintervjuer med elever.
- 2 gruppintervjuer med lärare.
- 1 gruppintervju med skolans elevhälsa.
- 1 intervju med rektorn.
- 1 intervju med huvudmannens representant.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i bedömningar och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Bedömningsområde 5: I vilken utsträckning styr och stödjer huvudmannen skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning i en trygg miljö? I detta område granskas hur huvudmannen arbetar med att vara en självständig aktör i arbetet mot att nå de nationella målen.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 28 februari - 1 mars 2024. Besöket genomfördes av Helena Forsberg och Mats Pellbring.

Friskolan Metis är en fristående skola som drivs av Lärocentrum Skara ekonomiska förening. Föreningens styrelse utgör skolans huvudman. Metis är en grundskola med årskurserna F-9. Även fritidshem finns vid skolenheten. Förskoleklass och fritidshem omfattas emellertid inte av den här granskningen. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök hade skolenheten cirka 180 elever. Skolan leds av en rektor och en biträdande rektor.